

STAROSTNE OMEJITVE

Orodja generativne umetne inteligence praviloma niso namenjena otrokom mlajšim od 13 let. Za stare med 13 in 18 let pa zahtevajo soglasje staršev.

Ta omejitev je smiselna, ker UI lahko ustvari vsebine in nasvete, ki so otrokom škodljivi.

Nekatera orodja so namenjena samo starejšim od 18 let.

Preden otroku omogočite uporabo orodij umetne inteligence, **preverite starostne omejitve.**

ChatGPT ni namenjen otrokom, mlajšim od 13 let, prav tako ne MyAI.

Safe.si
Center za varnejši internet

 www.safe.si

 www.instagram.com/safe.si

 www.youtube.com/saferinternetsi

V primeru težav in stisk vašega otroka v povezavi z uporabo interneta se lahko tako otrok kot starši obrnete na Tom telefon.

NAJSTNIKI IN GENERATIVNA UMETNA INTELIGENCA

Kratek vodnik za starše po tveganjih umetne inteligence

Najstniki so zelo hitro posvojili generativno umetno inteligenco. Uporabljajo jo predvsem za:

- pomoč pri šolskem delu,
- raziskovanje,
- zabavo,
- preganjanje dolgčasa,
- ustvarjanje slik, glasbe ...

Najpogosteje uporabljajo ChatGPT, MyAI (Snapchat), Copilot in Gemini.

Sofinancira
Evropska unija

 FDV
UNIVERZA
V LJUBLJANI
Fakulteta
za družbene vede

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DIGITALNO PREEOBRAZBO

arnes

misss

Zveza Prijateljev
Mladine Slovenije®

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za zdravje in digitalno tehnologijo (HaDEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti HaDEA.

Letak je izdelan pod licenco Creative Commons:
Priznanje avtorstva – Nekomercialno – Deljenje pod enakimi pogoji –
4.0 (CC BY-NC-SA 4.0 - <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

TVEGANJA PRI UPORABI

Uporaba umetne inteligence mladostnikom prinaša številna tveganja. Med najbolj skrb vzbujajočimi so:

- napačne in zavajajoče vsebine,
- pristranskost (npr. stereotipni lepotni ideali, predsodki ...),
- prekomerna raba, ki vodi v zasvojenost (npr. dolgi pogovori, ko se otrok čustveno naveže na lik, ki ga simulira UI, spremljanje algoritemsko ponujenih vsebin),
- zapiranje v informacijske mehurčke in radikalizacija,
- spletno nasilje (izdelava lažnih, žaljivih ali golih posnetkov otroka),
- uporaba za goljufanje, plagiatorstvo pri šolskem delu,
- tveganja za zasebnost.

Umetna inteligenca se prek naših interakcij z njo še vedno uči: zavedajte se, da podatke, ki jih ji posredujemo, shranjuje in jih lahko kasneje uporablja za nadaljnje oblikovanje vsebin, slik itn.

Bolj poznana orodja (ChatGPT, MyAI, Copilot, Gemini) **imajo vgrajena etična varovala, številna prosto dostopna pa jih nimajo ali pa jih je enostavno preskočiti.**

VARNA UPORABA GENERATIVNE UMETNE INTELIIGENCE

Orodja generativne umetne inteligence so uporabna za ustvarjanje. **Skupaj z otrokom raziskujte možnosti, ki jih ponujajo, in se skupaj učite, kako jih najbolje izkoristiti in jih uporabljati varno.**

1. Oblikovanje pozivov (navodila, vprašanja), da dobimo kakovostne odgovore.

Jasen in natančen poziv je ključen za dober rezultat. Namesto splošnega vprašanja »Povej mi nekaj o veselju«, raje vprašajte »Kako nastanejo zvezde v veselju in kako dolgo živijo?« Dober poziv naj vključuje **konkretnost** (kaj točno želite vedeti), **namen** (za koga je odgovor – otrok, odrasel, strokovnjak) in **kontekst** (ali gre za šolski projekt, vsakdanje vprašanje itd.).

2. Kritično presojanje in preverjanje vsebine, ki jih ustvari generativna umetna inteligenca.

Generativna umetna inteligenca ne ve, kaj je resnica, saj ustvarja besedilo na podlagi vzorcev iz podatkov. Zato je treba **vsako trditev in informacijo preveriti in primerjati z zaupanja vrednimi viri** (npr. znanstvene strani, uradne institucije).

Če nekaj zveni nenavadno, poiščite dodatne vire. **Otroke učite kritičnega mišljenja:** vprašajte jih, kaj menijo, ali se jim zdi zapisano smiselno in zakaj.

3. Varovanje osebnih podatkov.

Pri uporabi umetne inteligence varujmo svoje osebne podatke in podatke otrok. Ne delite osebnih informacij, kot so ime, naslov, šola, fotografije ali telefonske številke. Uporabljajte anonimne profile, če je mogoče.

Preverjajte orodja, ki jih otrok uporablja, njihove pogoje uporabe, in kaj z njimi počne.

UMETNA INTELIGENCA KOT OTROKOV ZAUPNIK

Generativna umetna inteligenca daje na videz zelo dobre odgovore. Zaradi tega lahko najstniki izgubijo občutek, da se pogovarjajo z algoritmom, in **začnejo pogovor dojemati kot pogovor z resnično osebo**. To pa lahko vodi v stiske in težave (npr. najstnik se zaljubi v navidezni lik, ki ga simulira umetna inteligenca).

- UI nima čustev.
- UI nima empatije.
- UI ne razume stisk in težav.
- UI ni človek.

Generativna umetna inteligenca vse to samo simulira.

